waid ta küsib: „Kas see on hää wõi paha märk, kui abielusse-heitmised wähemaks jäewad ja eksinud inimeste laste ehk teise sõnaga sohi-laste arw suuremaks läheb?“ Ta peab ise-eneselle wastama, et see millgi wiisil hää märk ei wõi olla. Ta peab ka ise-enese wasta tunnistama, et hää kombe on wähenemas, aga paha kombe rohkenemas. Rahwa õiglase sõbra südant peab see kurwastama, sest see ei ole ialgi hää ega lõbus, kui ilma isata laste arw suuremaks läheb. Niisugustel lastel ei ole õiget kaswatust, ja nendest ei wõi ka sell wiisil häid inimesi saada. Igal lapsel olgu isa ja ema, kes tema eest hoolt peawad ja teda tubliks inimeseks kaswatawad. Naesterahwas üksi on selle tarwis liig nõrk ja nõder. Et igal inimesel isa ja ema on, see on inimeste soo kõige wägewama Looja soow ja tahtmine. Kõige wägewam Looja on loodusesse selle käsu ja seaduse pannud, et üksgi inimene ilma isata ega ilma emata ilmale ei wõi sündida. See ei sünni siis ka koguniste mitte ega ei ole kudagi wiisi kombline, kui isa, see on meesterahwas, kes naesterahwa nii kaugelle on wiinud, et ta lapse sai, kui niisugune isa selle naesterahwa maha jätab ja kaswatamise üksi naesterahwa hooleks jätab. Igale auu tundwalle mehele peaks see ometi häbistaw ja teotaw olema teada, et ta lapse iso on ja siisgi midagi ei tee, et tema oma lihane laps kõlblikuks inimeste seltsi liikmeks saaks. Nii wasta meelt kui see ka mõnelegi pahale ja kiimalulle inimesele on, peame kui mõtlejad ja ülemad loomad ja Jumala käte tööd ütlema, et Jumal naesterahwaid mitte selle pärast ei ole loonud, et nemad meesterahwa himu ja kiimaluse kustutamiseks olemas on, waid selle pärast, et nad auusad mehe-naesed ja laste-emad oleksiwad. Ka ei ole himu ja kiimalus Jumalast mitte üksi selle pärast meie sisse loodud, et meie naesterahwa kaenlas magusaid tundisid maitseksime, waid selle pärast, et meie selle läbi auusateks laste-isaks ja naese-meesteks saaksime.

Aga tõsine rahwa sõber küsib edasi: „Kust see tuleb, et abielusse-heitmised uuemal ajal wähemaks jäewad ja sohi-laste arw kaswab?“ Wastust selle pääle ei ole sugugi

raske anda: See tuleb sest, et ka meie rahwa hulgas mure ja hool naese eest mitut ära ehmatab naest wõtmast. Ka meie rahwa seas kuulukse sagedaste, et poissmehed ütlewad: „Ei ma jõua naest toita!“ Selle juure tulewad küla-naabrid ja wanad tädid ja kisendawad oma poolt: „Mis naese-wõtja see on, kellel weel oma kohta ega suuremat wara ei ole?“ Pääle selle sünnib wäga sagedaste, et tüttre-isa oma tütart mehele ei taha anda, kellele weel mitte täieline kindel kohi ja warandus osaks ei ole saanud. Ka sünnib mõni kord, et tüdruk ise mehele ei taha miñna, kellel weel niisugust kohta ega wara ei ole. Ega see siis ka ime ei ole, kui waesematel noortel meestel lust ära läheb naest wõtta: Noor mees ise kardab seda teha, teised ehmatawad teda ka sest ära, tulewane äia-isa ei ole ka selle poolt, tüdruk ise mõni kord ka mitte. Sell wiisil saab siis naese-wõtmine Eesti rahwa seas, nagu see Saksa, Prantsuse, Inglise ja muudel maadel juba paraku saanud on, üksi jõuutamate meeste asjaks. Waesemad mehed jäewad poissmeheks. Naesterahwas ei lähe enam mehele, waid mehe kohale ja warandusele; ta ei hooli mehest enesest suuremat midagi, waid waatab üksi selle pääle, et tall raha ja wara on, nõnda et ta mureta ja tööta wõiks elada. Aga kui raha ja wara ei ole, siis abielusse ei heideta. Loodud himu naesterahwaga ümber käia jäeb aga ikka inimese sisse ja sünnitab öösest ümberhulkumist ja keeldud kokkusaamist lahe soo wahel; enne kui keegi tähele paneb, on noored inimesed eksiteele sattunud, ja tutarlaps sünnitab ilma isata lapse ilmale.

Aga ka ülemates seisustes, kus haridust ja sagedaste jõudu tüllalt on naest wõtta, ei wõeta tihti naest, waid jäedakse poismeesteks. Seda on palju näha, et nimelt suuremate linnade sees ja ümber kaudu ülipalju auusaid alamat sugu tütarlapsi ära rikutakse ja raisatakse. Hale meel tuleb pääle, kui sest peab rääkima. Kena priske näoga auus tütarlaps tuleb liñna, ja mõne aja pärast juhtub ta üleanetu saksiku küüsi. Peagi on ta auust ilma. Südame waluga ei tea ta, mis peab tegema. Oma puhtate

Eesti-rahwa Kasuline Kalender 1882, lk. 28